

บทที่ 2

แนวคิด ทฤษฎี และงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

การวิจัยเรื่อง “การนำเสนอภาพอาชญากรรมผ่านรายการสารคดีเชิงข่าวอาชญากรรมทางโทรทัศน์” ได้นำแนวคิดทฤษฎี และงานวิจัยที่ใช้ในการศึกษาค้างนี้ดังต่อไปนี้

1. แนวคิดเรื่องความสัมพันธ์ระหว่างความเป็นจริงทางสังคมกับสื่อมวลชน
2. ทฤษฎีการเล่าเรื่อง

แนวคิดเรื่องความสัมพันธ์ระหว่างความเป็นจริงทางสังคมกับสื่อมวลชน

สื่อมวลชนเป็นสถาบันหนึ่งของสังคมที่มีบทบาทในการเป็นสื่อกลางระหว่างสมาชิกในสังคมกับโลกแห่งความเป็นจริง โดยสื่อมวลชนผลิตและแพร่กระจายสาร ซึ่งตามนัยหมายถึงชุดแห่งสัญลักษณ์ที่มีความหมายอ้างอิงถึงโลกประสบการณ์ซึ่งเป็นตัวแทนของสรรพสิ่งต่างๆหรือสภาวะการณ์ความเป็นจริงของโลกกายภาพ และโลกทางสังคมที่แวดล้อมตัวเรา “สาร” ของสื่อมวลชนมีอิทธิพลต่อการเรียนรู้ และสร้างความเชื่อเกี่ยวกับสภาพความเป็นจริงทางสังคมให้เกิดกับคนเรา สื่อมวลชนรับภาระหน้าที่เป็นตัวเชื่อมโยงให้คนเรามีประสบการณ์ทางอ้อมกับสรรพสิ่งต่างๆ และปรากฏการณ์ต่างๆในโลกแห่งความเป็นจริง กล่าวคือสมาชิกในสังคมได้เรียนรู้ความเป็นจริงทางสังคม ตามที่สื่อมวลชนสร้างหรือนิยามไว้ สมาชิกในสังคมสามารถรับรู้และเข้าใจสถานการณ์ ความเป็นจริงทางสังคมได้ โดยไม่ต้องมีประสบการณ์ร่วมโดยตรง (ขวัญเรือน กิตติวัฒน์ ,2529)

สื่อมวลชนจึงมีบทบาทอย่างมากในการที่จะทำให้คนในสังคมได้รู้ว่ามีเหตุการณ์หรือเรื่องอะไรเกิดขึ้นบ้าง และสื่อมวลชนก็ยังเป็นตัวกำหนดความสำคัญของประเด็นปัญหาในเหตุการณ์ที่เกิดขึ้น กล่าวคือประเด็นปัญหาใดก็ตามได้รับความสนใจจากสื่อมวลชนมากมีการเสนอข่าวอย่างต่อเนื่อง ทั้งในหนังสือพิมพ์ วิทยุ โทรทัศน์ ผู้รับสารย่อมเกิดความคุ้นเคยกับประเด็นปัญหาดังกล่าวและตระหนักว่าเป็นปัญหาสำคัญ และอาจจะมึบางประเด็นที่อันที่จริงมีความสำคัญแต่ไม่ได้รับการนำเสนอผ่านสื่อมวลชน ประเด็นนั้นก็มิอยู่ในการรับรู้ของผู้รับสาร

อาจกล่าวได้ว่า สื่อมวลชนเปรียบเหมือนหน้าต่างที่เปิดสู่โลกกว้าง ทำให้คนเราเห็นความเป็นจริงทางสังคม ทั้งสังคมภายในที่เราเป็นสมาชิกอยู่ และสังคมภายนอกที่เราไม่ได้เป็นสมาชิก อย่างไรก็ตาม มีประเด็นโต้แย้งซึ่งนำไปสู่การอภิปรายและถกเถียงกันอย่างกว้างขวางว่า สื่อมวลชนอาจมิใช่หน้าต่างที่เปิดสู่โลกกว้าง แต่อาจจะเป็นตัวกลั่นกรองหรือตัวเลือกเฟ้นภาพความเป็นจริงของโลกมาสู่โลกระบบประสาทการรับรู้ของเรา กล่าวคือ หากเนื้อหาของสื่อมวลชนผ่านกระบวนการกลั่นกรองหรือมีกฎเกณฑ์ ในการควบคุมมากเท่าไร ความเป็นจริงทางสังคมย่อมถูกสกัดกั้นบดบังมากเท่านั้น หรือบิดเบือนมากขึ้นเท่านั้น ผลลัพธ์ก็คือความเป็นจริงทางสังคมที่เสนอโดยสื่อมวลชนอาจมิใช่สถานการณ์แวดล้อมตามธรรมชาติที่เที่ยงแท้ เช่นการเลือกเนื้อหาของสื่อมวลชนจะถือเอาเรื่องที่มีความก้าวร้าวรุนแรงและกระทบอารมณ์ความรู้สึกอย่างรุนแรง (dramatic) เป็นเกณฑ์สำคัญ การก่ออาชญากรรมที่เป็นการใช้ความรุนแรงต่อตัวบุคคล จะได้รับการนำเสนอในสื่อมวลชนมากกว่าอาชญากรรมประเภทอื่นๆ ซึ่งอาจทำให้ผู้ชมรับรู้เรื่องอาชญากรรมที่เกิดขึ้นในสังคมผิดเพี้ยนไป (Gerbner & Gross ,1976)

วอลเตอร์ ลิปป์แมน (Walter Lippman,1922) ได้เสนอความคิดเห็นเกี่ยวกับการสร้างความเป็นจริงไว้ในหนังสือเรื่อง “Public Opinion” เขาได้กล่าวถึงบทบาทของหนังสือพิมพ์กับการสร้างประชาชาติ โดยอธิบายว่าหนังสือพิมพ์เสนอความเป็นจริงของ “โลกภายนอก” อย่างมีการเลือกสรร และสิ่งที่ถูกเลือกมาเสนอไว้่นั้นทำให้เกิด “ภาพในสมองของเรา” ซึ่งยืนยันได้ว่า นั่นคือ การที่ความคิดและพฤติกรรมของคนเราที่มีต่อสภาพการณ์ภายนอกได้ถูกสร้างขึ้นมาจากสิ่งเล็กๆที่ละเล็กละน้อย แล้วคนเราก็ตอบสนองต่อสภาพแวดล้อมที่สื่อมวลชนสร้างขึ้นมา ลิปป์แมน เรียกสภาพแวดล้อมดังกล่าวว่า “สภาพแวดล้อมจำลอง” (Pseudo-environment) ซึ่งเป็นสิ่งที่แทรกอยู่ระหว่างตัวเรา (ผู้รับสาร) กับสภาพแวดล้อมทางสังคมในส่วนที่เป็นวัตถุวิสัย

S.Hall ซึ่งศึกษาเกี่ยวกับสื่อมวลชนและระบบของรหัสแห่งความหมาย โดยศึกษาการใส่รหัสและถอดรหัส (Encoding & Decoding) ในสื่อมวลชน ได้เสนอความคิดเกี่ยวกับความเป็นจริง (Reality) โดยได้นำแนวคิดของ F.DeSaussure นักภาษาศาสตร์ผู้บุกเบิกทฤษฎีสัญญาวิทยา (Semiology) ซึ่งเป็นศาสตร์ที่ศึกษาการสร้างความหมาย (signification) ได้แบ่ง สัญญา (sign) ออกเป็น สองส่วนคือ ตัวหมาย (signifier) หรือ เสียง-ภาพ (sound-image) และตัวหมายถึง (signified) หรือแนวคิด (concept) ซึ่งความสัมพันธ์ระหว่างตัวหมายและตัวหมายถึงในกระบวนการสร้างความหมายนั้น เป็นไปอย่างไม่มีหลักเกณฑ์ (arbitrary) ไม่เกี่ยวข้องกับความตั้งใจของผู้ส่งสารและไม่ใช้ธรรมชาติแต่เป็นสิ่งที่ต้องเรียนรู้ การที่ความสัมพันธ์ระหว่างตัวหมายและตัวหมายถึงไม่มีกฎเกณฑ์ตายตัวจึงจำเป็นต้องเรียน

รู้ถึงความหมายต่างๆที่มีอยู่ในตัวหมายซึ่งแสดงให้เห็นว่ามี “รหัส” (code) ที่เป็นสิ่งที่เชื่อมโยงความคิดที่มีโครงสร้างบางประการอยู่ทำให้เราสามารถตีความความหมายของสัญญาณต่างๆได้ และยังได้อธิบายถึงความสัมพันธ์ระหว่าง “ภาษา” กับสิ่งที่เรียกว่า “ความเป็นจริง” (reality) เอาไว้ว่าแต่เดิม วิชาภาษาศาสตร์เคยอธิบายว่าคนเราตั้งชื่อ(naming) สิ่งต่างๆขึ้นมาเพื่อที่จะนำเอาไปใช้อ้างอิงถึง (refer) กล่าวถึงในครั้งต่อไป แต่ DeSaussure เห็นว่าบทบาทหน้าที่ของการตั้งชื่อมีมากกว่าเพียงการใช้อ้างอิงเท่านั้น แต่ภาษาทำให้มนุษย์สามารถจัดระบบ (organize) สร้าง(construct) และเป็นเครื่องมือ (instrument) ให้มนุษย์เราเข้าสู่ “ความเป็นจริง” อีกด้วย จึงอาจสังเกตได้ว่าเราไม่เพียงแต่ “ตั้งชื่อ” สิ่งต่างๆขึ้นมาเท่านั้น หากแต่ยังเอาใจใส่เลือกสรรสร้างชื่อที่ตั้งอีกด้วย

จากคำอธิบายข้างต้น S.Hall ได้ขยายความต่อไปว่าแท้จริงแล้ว ไม่มีสิ่งที่เรียกว่า “ความเป็นจริง” ลอยๆอยู่ จนกว่าจะมีผู้ “สร้าง” ขึ้นมา โดยวิธีการใช้ภาษาของคนในแต่ละสังคม ในแต่ละยุคสมัย จะเป็นตัวกำหนดวิธีการมองโลก (สร้างความเป็นจริงล้อมรอบตัวบุคคลนั้น) S.Hall ได้ยกตัวอย่างว่าใน บริเวณพื้นที่ที่คนผิวขาวในออสเตรเลียเห็นว่าเป็นทะเลทราย และไม่มีอะไรเลยนอกจากทะเลทรายเท่านั้น หากแต่ที่ชาวพื้นเมืองในออสเตรเลียกลับสามารถมองเห็น พุ่มไม้ ดงไม้ กอไม้ เต็มไปหมด เพราะมีภาษาที่ใช้เรียกลักษณะต่างๆของต้นไม้เหล่านั้น

จากแนวคิดของ DeSaussure สามารถนำมาประยุกต์ใช้กับสื่อมวลชน โดยมองว่าสื่อมวลชน เป็นสถาบันหนึ่งที่มีส่วนในการสร้างความเป็นจริง (Social Construction of Reality) ในเนื้อหา (ตัวสาร) และถ่ายทอดความเป็นจริง ใน “แบบ” (version) ที่สื่อมวลชนสร้างขึ้นมาให้แก่ผู้รับสาร หากกระบวนการสร้างและถ่ายทอดนี้ประสบความสำเร็จ ก็จะทำให้เกิดระบบความหมายร่วม (Shared meaning) ระหว่างผู้ส่งสารและผู้รับสาร หรือ อาจกล่าวได้ว่าผู้ส่งสารสามารถทำให้ผู้รับสารมาร่วมรับรู้ความหมายเดียวกับที่ผู้ส่งสารต้องการได้

จากทัศนะเรื่อง “ความเป็นจริงนั้นเป็นสิ่งที่ถูกสร้างขึ้น” Hall ได้นำมาขยายความว่า ในฐานะที่ “ข่าวสาร” ก็เป็น “ความเป็นจริงประเภทหนึ่ง” ดังนั้น “ข่าวสารที่เกิดขึ้นเองตามธรรมชาติจึงไม่มี จะมีแต่ข่าวสารที่ถูกสร้างขึ้นมามาเท่านั้น” และในกระบวนการสร้างข่าวสารและกระบวนการรับข่าวสารล้วนแล้วดำเนินไปอย่าง active และมีการตีความสอดแทรกอยู่ตลอดเวลา

Hall ได้กล่าวถึงลักษณะพิเศษของข่าวสารที่มาจากสื่อโทรทัศน์ว่าแบบจำลองของข่าวสารจากโทรทัศน์นั้นจะมีธรรมชาติที่ขัดแย้งในตัวเอง ในด้านหนึ่งเนื่องจากผู้รับสารของสื่อโทรทัศน์มีปริมาณมากและมีคุณภาพหลากหลาย (มีลักษณะ Mass) จากด้านนี้ น่าจะทำให้มีการตีความหมายข่าวสารจากโทรทัศน์ที่ผิดแผกแตกต่างออกไประหว่างผู้รับสารกลุ่มต่างๆ แต่ในอีกด้านหนึ่ง เรามักจะพบเสมอว่าผู้รับสารจากโทรทัศน์มักจะมีวิธีตีความคล้ายๆ กัน ซึ่งเหตุผลที่อยู่ปรากฏการณ์ที่ขัดแย้งนี้ก็คือ การนำเสนอหรือสื่ออย่างดูเป็นธรรมชาติของโทรทัศน์ หรือการกำหนดจุดยืนและมุมมองให้แก่ผู้รับสาร เป็นต้น

จากการวิเคราะห์ธรรมชาติของสื่อโทรทัศน์ Hall ได้ตั้งข้อสังเกตประกอบการวิเคราะห์สื่อโทรทัศน์เอาไว้เช่น โดยเปรียบเทียบการนำเสนอเนื้อหาสารในสื่อสิ่งพิมพ์ในรูปแบบตัวอักษรนั้น โอกาสที่ผู้รับสารจะมองไม่เห็นคุณลักษณะ (attributes) ของสิ่งที่บรรยายนั้นจะมีอยู่มาก เช่น สำหรับผู้ที่ไม่เคยมีประสบการณ์ตรงกับหิมะเลย เมื่ออ่านบทบรรยายเกี่ยวกับหิมะอาจจะนึกภาพไม่ออก ในขณะที่สื่อโทรทัศน์นั้นเป็น (icon sign) คือตัวให้ความหมาย (Signifier) ก็คือภาพหิมะในโทรทัศน์กับตัวถูกให้ความหมาย (Signified) ก็คือหิมะจริงๆ มีลักษณะเหมือนกัน ซึ่งทำให้การใช้รหัสในการส่งสารของโทรทัศน์ดูเป็นธรรมชาติ (naturalized code) ซึ่งทำให้โทรทัศน์มีลักษณะเป็นสื่อที่โปร่งใส (Transparency) เพราะมีอะไรก็นำมาเสนอให้เห็นอย่างกระจ่างตา ความโปร่งใสของสื่อโทรทัศน์จึงทำให้ดูคล้ายกับว่าสื่อโทรทัศน์เป็นเพียงตัวนำเอา “สิ่งที่เกิดขึ้น” มาเสนอ ทั้งที่อันที่จริงภาพที่เห็นในจอโทรทัศน์นั้นมิใช่ “ภาพที่เกิดขึ้นจริงๆ เท่านั้น” หากแต่เป็น “ภาพจริงที่ถูกสร้างขึ้นมา” โดยผ่านมุกกล้อง ระยะเวลา แสง การจัดฉาก และผ่านกระบวนการผลิตของสื่อโทรทัศน์ที่จะสร้างสาร (message) ดังนั้น “ภาพความเป็นจริง” ที่ปรากฏในสื่อโทรทัศน์นั้น จึงได้ผ่านกลยุทธของกระบวนการใส่รหัสต่างๆ มากมายในการผลิต เช่น การคัดเลือก (selection) การจัดวางกรอบ (framing) การเชื่อมโยง (linking) เช่นการใส่ภาพและเสียง การเลียนแบบ (identification strategies) เป็นต้น ฉะนั้นภาพที่ปรากฏในจอโทรทัศน์ซึ่งดูโปร่งใสเหมือนจริงอย่างยิ่ง แต่ความเป็นจริงแล้ว ภาพในโทรทัศน์ได้ผ่านการปรุงแต่งมาแล้วอย่างหนักหน่วงที่สุด

John Fiske (1990:4-6) อธิบายถึงการเข้ารหัสทางโทรทัศนว่าแบ่งได้เป็นลำดับชั้นต่างๆดังต่อไปนี้

ตารางที่ 2.1 ตารางแสดงการเข้ารหัสทางโทรทัศนระดับต่าง ๆ

การเข้ารหัสในระดับต่าง ๆ	กระบวนการเข้ารหัส	รหัส	ตัวอย่าง การเข้ารหัสในระดับต่างๆ
<u>ระดับแรก</u> “ความเป็นจริง” (Reality)	เหตุการณ์ที่จะถ่ายทอดทางโทรทัศนได้รับการเข้ารหัส โดย	รหัสทางสังคม (Social Code)	การแต่งกาย พฤติกรรม ลักษณะ การพูดจา ลักษณะท่าทาง การแสดงออก เสียง เป็นต้น
<u>ระดับที่สอง</u> การนำเสนอภาพตัวแทน (Representation)	สิ่งต่างๆเหล่านี้ได้รับการเข้ารหัสทางเทคนิค การนำเสนอทางโทรทัศน ซึ่งจะถ่ายทอดรหัสการนำเสนอตัวแทนความเป็นจริงตามธรรมเนียม	รหัสทางเทคนิค (Technical Code) รหัสขนบการนำเสนอ (Convention Representational Code)	ภาพ และ เสียง การเล่าเรื่อง ปมขัดแย้ง ตัวละคร การกระทำ บทสนทนา ฉาก การแสดง
<u>ระดับที่สาม</u> อุดมการณ์ (ideology)	ซึ่งเป็นส่วนหนึ่งที่ถูกจัดให้มีความสอดคล้องกับการยอมรับทางสังคม	รหัสทางอุดมการณ์ (Ideology Code)	ปัจเจกชนนิยม เชื้อชาติ ชนชั้น วัตถุนิยม ทุนนิยม เป็นต้น

จากตารางที่ 2.1 แสดงถึงกระบวนการเข้ารหัสในระดับต่างๆ สามารถอธิบายได้ว่า “ความเป็นจริง” เป็นสิ่งที่ได้รับการเข้ารหัสแล้วโดยวัฒนธรรมหนึ่งๆแม้ว่าจะมีความเป็นจริงที่เป็นวัตถุวิสัย และความเป็นจริงในเชิงประจักษ์อยู่ก็ตาม แต่การรับรู้ความเป็นจริงไม่มีหลักที่เป็นสากล หรือวัตถุวิสัย “ความเป็นจริง” ในวัฒนธรรมใด ๆก็ตามล้วนเป็นผลผลิตของรหัสทางวัฒนธรรมนั้นๆ ดังนั้น “ความเป็นจริง” จึงเป็นสิ่งที่ได้รับการเข้ารหัสแล้ว ไม่ใช่สิ่งที่ “ดิบ” หาก “ความเป็นจริง” ที่ได้รับการเข้ารหัสแล้วนั้นถูกถ่ายทอดทางโทรทัศน รหัสทางเทคนิคและธรรมเนียมในการนำเสนอต่างๆของสื่อที่ถูกนำมาใช้เพื่อให้ “ความเป็นจริง” นั้นสามารถถ่ายทอดโดยใช้เทคโนโลยีได้ และเป็นตัวสารทางวัฒนธรรมที่เหมาะสมแก่ผู้ชมทางโทรทัศน

แนวคิดเรื่องความสัมพันธ์ระหว่างความเป็นจริงทางสังคมและสื่อมวลชนสามารถนำมาใช้ศึกษาถึง การสร้างความเป็นจริงทางสังคมเรื่อง อาชญากรรม ของรายการสารคดี

เชิงข่าวอาชญากรรมทางโทรทัศน์ที่มีการถ่ายทอดภาพความเป็นจริงทางสังคมเรื่องอาชญากรรมผ่านกระบวนการเข้ารหัสความหมายในระดับต่างๆทางโทรทัศน์อย่างไร

ทฤษฎีการเล่าเรื่อง (Narrative Theory)

การเล่าเรื่องเป็นการสื่อสารที่กำเนิดขึ้นมาพร้อมกับสังคมมนุษย์ จนอาจเรียกได้ว่ามนุษย์รู้จักการเล่าเรื่องนับตั้งแต่จำความได้ การเล่าเรื่องเป็นการนำมนุษย์ไปสู่ประสบการณ์มากมาย ทำให้มนุษย์เรียนรู้สิ่งต่างๆในชีวิต ทำให้เข้าใจเหตุการณ์รอบๆตัว และให้ความบันเทิงควบคู่กันไปอีกด้วย

การเล่าเรื่องช่วยให้มนุษย์เข้าใจเรื่องราวต่างๆ การเล่าเรื่องถูกนำมาใช้ในการอธิบายโดยไม่จำกัดรูปแบบและไม่จำกัดประเภทของสื่อ ไม่ว่าจะเป็น นวนิยาย ละคร รายการโทรทัศน์ โฆษณา การรายงานข่าว รวมทั้งการพูดคุยกันในชีวิตประจำวันด้วย (ลูเคทส์ และ คอนดิท ,1985:69)

ทฤษฎีการเล่าเรื่องมีต้นกำเนิดมาจากสหภาพโซเวียตในช่วงปลายทศวรรษที่ 20 โดยการรวบรวมจากศาสตร์ต่างๆหลายสาขาวิชา ทั้งทางด้านภาษาศาสตร์ มานุษยวิทยา จากกลุ่มนักภาษาศาสตร์ นักวิจารณ์วรรณกรรม ที่ทำงานร่วมกันเพื่อวิเคราะห์ถึงโครงสร้างการเล่าเรื่อง จนกระทั่งปลายทศวรรษที่ 60 ต่อเนื่องถึงทศวรรษที่ 80 งานในสาขานี้ได้ถูกสังเคราะห์ขึ้น ถูกตีพิมพ์แพร่หลายและในที่สุดถูกพัฒนาขึ้นเป็นสาขาวิชาที่มีการสอนในสถาบันการศึกษา

งานทางโทรทัศน์จะต้องเกี่ยวข้องกับการเล่าเรื่อง อย่างหลีกเลี่ยงไม่ได้ และหลายครั้งในการเล่าเรื่อง การเล่าเรื่องมีความสำคัญอย่างยิ่งต่อธุรกิจโทรทัศน์ รายการโทรทัศน์เกือบทุกประเภทไม่ว่าจะเป็นด้านบันเทิง ได้แก่ การ์ตูน ละครโทรทัศน์ ภาพยนตร์ โทรทัศน์ ละครชุด เหล่านี้จะเกี่ยวข้องกับการเล่าเรื่องทั้งสิ้น และยิ่งไปกว่านั้นรายการประเภทอื่นๆได้แก่ รายการเพื่อการศึกษา การวิเคราะห์ การรายงานข่าว หรือในงานโฆษณาก็ใช้การเล่าเรื่องเพื่อขยายผลในส่วนข้อดีของผลิตภัณฑ์ที่โฆษณา มิวสิควีดีโอ ก็ใช้การเล่าเรื่องออกมาเป็นเนื้อหาเพื่ออธิบายถึงเนื้อเพลง รายการสารคดีเชิงข่าวก็ใช้วิธีการเล่าเรื่องเพื่อรายงานข่าวที่เกิดขึ้น ไม่เว้นแม้แต่รายการเกมส์โชว์ รายการออกกกำลังกาย รายการทอล์กโชว์ หรือแม้แต่การแข่งขันกีฬา ผู้บรรยายอาจบอกเล่าเรื่องราวนอกจากการรายงานผลการแข่งขันที่เกิดขึ้นในปัจจุบัน อาจทำความถึงประวัติการแข่งขัน หนทางสู่ชัย

ชนะ หรือการพ่ายแพ้ในอดีต ของทีมกีฬาก็ได้ ดังนั้นการเล่าเรื่องจึงไม่เป็นเพียงการกล่าวถึงเนื้อหาแต่ยังขยายความถึงเรื่องราวต่างๆที่เกี่ยวข้อง

ในปัจจุบันมีการเปลี่ยนแปลงกระบวนทัศน์ในการศึกษาการเล่าเรื่องในสามจุดใหญ่ด้วยกันคือ (นพพร ประชากุล ,2541)

จุดแรกคือการเปลี่ยนแปลงนิยามของการเล่าเรื่องโดยเปลี่ยนจากเดิมที่มองว่าเรื่องเล่าเป็นภาพสะท้อนของความเป็นจริง (Reflection) มามองว่าเรื่องเล่าไม่ได้สะท้อนเป็นสิ่งที่สะท้อนโลกของความเป็นจริง แต่เรื่องเล่ามีการประกอบสร้างในตัวของมันเอง ฉะนั้นในจุดนี้จะให้ความสำคัญกับสิ่งที่เรียกว่า Construction ของเรื่องเล่ามากกว่ามองว่าเรื่องเล่าสะท้อนความเป็นจริงที่อยู่ข้างนอก

จุดที่สองที่มีการเปลี่ยนแปลงกระบวนทัศน์ของการศึกษาคือเรื่องขอบเขตของเรื่องเล่า จากเดิมที่เรื่องเล่าจะถูกมองว่าจำกัดตัวอยู่ในวรรณกรรมซึ่งเป็นเรื่องสมมติ (Fiction) ตอนนี้ขอบเขตการศึกษาเรื่องเล่าได้ขยายจาก Fiction ออกไปสู่ตัวบทประเภท Non-Fiction ขอบเขตของเนื้อเรื่องจึงขยายจากนิยายออกไปสู่ ข่าว สารคดี เป็นต้น

จุดที่สามที่มีการเปลี่ยนแปลงคือวัตถุประสงค์ในการศึกษา จากเดิมที่เน้นศึกษาถึงเรื่องความซาบซึ้ง (Appreciation) เปลี่ยนมาเน้นศึกษาที่ความเข้าใจ (Understanding) เป็นหลักแทนซึ่งเป้าหมายของการศึกษาเปลี่ยนแปลงมาที่การพยายามทำความเข้าใจกับตัวเรื่องที่นำมาเล่า

ในการวิเคราะห์การเล่าเรื่องอาชญากรรมของรายการสารคดีเชิงข่าวอาชญากรรมครั้งนี้ ผู้วิจัยได้นำแนวคิดเรื่ององค์ประกอบของการเล่าเรื่องทางโทรทัศน์มาใช้ในการวิเคราะห์การเล่าเรื่อง ซึ่งมีแนวคิดดังนี้

องค์ประกอบของการเล่าเรื่องทางโทรทัศน์

องค์ประกอบของการเล่าเรื่องแบ่งออกเป็นสองประเภทดังนี้

1.เนื้อเรื่อง (Story)

2.วาทกรรม(Discourse) โดยมีลักษณะดังนี้

1. เนื้อเรื่อง (Story)

Shlomith Rimmon Kenan ให้คำนิยามของเนื้อเรื่องว่า หมายถึง “ลำดับของเหตุการณ์ที่ถูกจัดวางขึ้นตามลำดับของเวลา” และให้คำนิยามคำว่าเหตุการณ์ว่า “การเปลี่ยนแปลงจากสภาวะการหนึ่งไปอีกสภาวะหนึ่ง”

ส่วน Tzvetan Todorov ให้คำนิยามที่ต่างไปว่า “เหตุการณ์และเรื่องราว คือการเปลี่ยนแปลงจากภาวะสมดุลหรือดุลยภาพไปสู่ภาวะที่ไม่สมดุลจากนั้นกลับสู่ภาวะดุลยภาพใหม่”

Seymore Chatman และ Shiomith Rimmom Kenan ได้ให้คำจำกัดความของเนื้อเรื่อง ว่า คือชุดของเหตุการณ์ที่มีการเรียงลำดับเหตุการณ์ตามเวลา โดยกล่าวถึงตัวละครหรือนักแสดงในสถานการณ์ที่เกิดแน่นอนตายตัว (Certain Setting) ซึ่งเหตุการณ์ต่างๆในโลกนี้ย่อมเกิดขึ้นอย่างสลับซับซ้อน แต่เหตุการณ์ (Event) ของเนื้อเรื่องนี้จะเกิดขึ้นอย่างสัมพันธ์กันเสมอโดยที่ เป็นการลำดับเหตุการณ์ คือ เมื่อเหตุการณ์ x เกิดขึ้นแล้ว เหตุการณ์ Y จึงเกิดขึ้น หรือเป็นเหตุเป็นผล เช่น เพราะเหตุการณ์ y เกิดขึ้น จึงเกิดเหตุการณ์ z

ในเนื้อเรื่องนอกจากจะเป็นชุดของเหตุการณ์ที่เรียงตามลำดับตามเวลาแล้วนั้น สิ่งที่ปรากฏให้เห็น (Existents) ยังเป็นองค์ประกอบหนึ่งที่สำคัญ ในที่นี้ได้แก่ ตัวละคร (Characters) และ Setting เนื้อเรื่องของรายการโทรทัศน์ในบางครั้ง เราสามารถทำนายเหตุการณ์ได้โดยอาศัยบุคลิกภาพของตัวละครต่างๆ มาคาดเดาประเภทของการเล่าเรื่องได้ ทั้งนี้ไม่จำเป็นต้องใช้ทฤษฎีใดๆ เพียงแต่อาศัยประสบการณ์ นอกจากนี้ Seymore Chatman และ Shiomith Rimmom Kenan ได้จัดกลุ่มของสิ่งที่เกิดขึ้นในเหตุการณ์และเรียกว่า Existents คือทั้งเหตุการณ์และ Existents จะเป็นพื้นฐานสำคัญของการสร้างเรื่องราวและเนื้อหา โดยที่ในความเป็นจริงเหตุการณ์ต่างๆจะเกิดขึ้นแบบสลับ แต่เรื่องราวจะถูกจัดให้เชื่อมต่อกัน เช่น เมื่อเหตุการณ์ X เกิดขึ้น ก็จะมีผลให้เกิด y หรือเพราะ y เกิดจึงมี z เป็นต้น ในทางโทรทัศน์ได้ใช้วิธีดังกล่าวในการเล่าเรื่องที่เกิดขึ้นตามลำดับต่อเนื่อง โดยอาศัยพฤติกรรมของผู้ชมที่จะเข้าไปปรากฏการณ์ที่เกิดขึ้นเป็นลำดับ เช่น การโฆษณาสินค้าชนิดหนึ่ง มีภาพผู้แสดงนอนมีอาการเป็นหวัดและรู้สึกไม่สบาย จากนั้นหยิบยาซึ่งเป็นผลิตภัณฑ์ที่ต้องการโฆษณามาใช้ จากนั้นก็แสดงภาพว่าเมื่อรับยาแล้วก็นอนหลับสบาย และอาการดีขึ้น เป็นการเล่าเรื่องตามลำดับและสามารถเข้าใจเนื้อหาได้อย่างตรงไปตรงมา

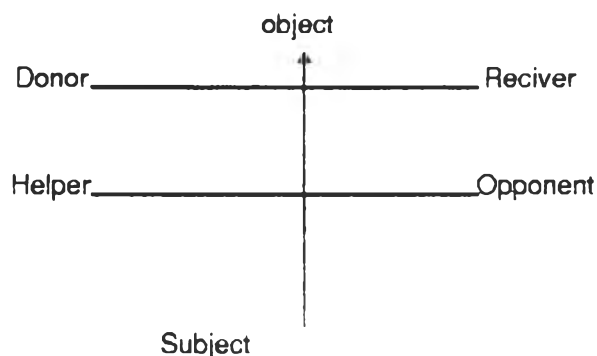
เหตุการณ์ที่เกิดขึ้นตามลำดับนั้นไม่จำเป็นต้องมีความสำคัญเท่ากัน ความสำคัญอาจลดหลั่นกันได้ตามความก้าวหน้าของเนื้อหา หรือจุดสำคัญที่มีอิทธิพลต่อการเกิดของเหตุการณ์และเหตุการณ์ต่างๆอาจเป็นส่วนประกอบย่อย (Minor) ที่มีลักษณะสำคัญไม่มากนักและเกิดขึ้นซ้ำๆเช่นในการโฆษณาขายบรรเทาหวัดข้างต้น จุดสำคัญของเหตุการณ์ก็คือส่วนที่ตัดสินใจจะกินยา ส่วนที่หยิบยาขึ้นมาและเปิดขวดเป็นเพียงเหตุการณ์ย่อยๆ ในเรื่องราวต่างๆเหตุการณ์อาจเกิดขึ้นแบบสุ่ม (Random) ก็ได้ แต่ด้วยวิธีการเล่าเรื่องจะมีการลำดับเรื่องราว เช่นการเริ่มต้นเหตุการณ์ การเข้าสู่เนื้อหาสำคัญของเรื่อง การจบเรื่อง

จากการอธิบาย ถึง”เนื้อเรื่อง” ของ Seymour Chatman และ Shiomith Rimmom-Kenan สรุปได้ว่า องค์ประกอบของเนื้อเรื่องมีดังนี้

1.1 โครงสร้างเรื่อง (Narrative Structure) ซึ่งประกอบด้วย

1.1.1 ตัวละครและการปรากฏตัวในเรื่อง (Exisentents of Characters and setting) ศึกษาถึงบุคลิกภาพตัวละคร บทบาทและหน้าที่ของตัวละครและยังหมายถึง ความสัมพันธ์เกี่ยวข้องกับเรื่องของตัวละคร ในการวิเคราะห์ตัวละครนั้นผู้วิจัยได้นำแนวคิดเรื่องผั่งแสวงหา (Quest Model) ของ Greimas (ชูศักดิ์ ภัทรกุลวณิช ,2541) ซึ่งเป็นนัก Narratologist มาใช้ประกอบในการวิเคราะห์บุคลิกและหน้าที่ของตัวละคร Greimas ได้เสนอความคิดเกี่ยวกับเรื่องเล่าโดยพยายามหาไวยากรณ์ของเรื่องเล่าอีกแบบซึ่งเรียกว่าผั่งแสวงหา (Quest Model) ซึ่งแสดงให้เห็นถึงแนวคิดว่าเรื่องเล่าทุกเรื่องมี actant อยู่แค่สามคู่ความสัมพันธ์ คือ มี Subject /object Subject คือตัวเอกของเรื่องต้องการได้อะไรที่เป็น Object ของเรื่อง และมี Helper /Opponent ซึ่งคือผู้ช่วยกับผู้ต่อต้าน และมี Donor/Reciver ผู้ให้กับผู้รับ ในส่วนของ Function Greimas เสนอว่าในเรื่องเล่าทุกเรื่องมีเหตุการณ์ตอนต้นและตอนจบ มีสิ่งที่เรียกว่า Quest Model คือ Actant ที่เป็น Subject ซึ่งต้องการแสวงหาสิ่งใดสิ่งหนึ่งในเรื่อง

แผนภูมิที่ 2.1 แผนภูมิแสดงแนวคิดเรื่องผั่งแสวงหา

1.1.2 ความสัมพันธ์ของเรื่องราว (The Relation in the story : Chronological , Cause-Effect, Problem-Resolve) หมายถึงความสัมพันธ์ของเรื่อง เช่นความเป็นเหตุเป็นผลของเหตุการณ์ ปัญหาและวิธีการแก้ปัญหาในเรื่อง

1.1.3 การสรุปเรื่อง (Conclusion) หมายถึง บทสรุปของเนื้อเรื่อง ซึ่งอาจเป็นการคลี่คลายปัญหาของเรื่องหรืออาจมีการทิ้งปมปัญหาไว้ให้ผู้ชม

1.2 การวางแนวเรื่อง (Plot)

หมายถึง การลำดับเหตุการณ์ในการเล่าเรื่อง โดยปกติจะมีการลำดับเหตุการณ์ในการเล่าเรื่องไว้ 5 ขั้นตอน ได้แก่การเริ่มเรื่อง (Exposition) การเริ่มเรื่องเป็นการชักจูงความสนใจให้ติดตามเรื่องราว มีการแนะนำตัวละคร แนะนำฉากหรือสถานที่ อาจมีการเปิดประเด็นปัญหาหรือเผยปมปัญหาหรือปมขัดแย้งเพื่อชวนให้ติดตาม การพัฒนาเหตุการณ์ (Rising Action) คือการที่เรื่องราวดำเนินอย่างต่อเนื่องและสมเหตุสมผล ปมปัญหาหรือข้อขัดแย้งเริ่มทวีความเข้มข้นเรื่อยๆ ตัวละครอาจมีความลำบากใจและสถานการณ์ก็อยู่ในช่วงยุ่งยาก ภาวะวิกฤติ (Climax) จะเกิดขึ้นเมื่อเรื่องราวกำลังถึงจุดแตกหักและตัวละครอยู่ในสถานการณ์ที่ต้องตัดสินใจ ภาวะคลี่คลาย (Falling Action) คือสภาพหลังจากที่ผ่านพ้นไปแล้ว เงื่อนงำและประเด็นปัญหาได้รับการเปิดเผยหรือข้อขัดแย้งได้รับการขจัดออกไป การยุติของเรื่องราว (Ending) คือการสิ้นสุดของเรื่องราวทั้งหมด การจบอาจหมายถึงความสูญเสีย อาจจบแบบมีความสุขหรือทิ้งท้ายไว้ให้คิด

1.3 แก่นของเรื่อง (Theme)

หมายถึง แก่นความคิดหลักในการดำเนินเรื่อง เป็นวัตถุประสงค์หลักที่ผู้เล่าเรื่องต้องการจะสื่อให้ผู้รับ โดยเฉพาะเมื่อต้องการวิเคราะห์ถึงใจความสำคัญของเรื่อง เราจำเป็นต้องจับความสำคัญของเรื่องไว้ให้ได้ มิเช่นนั้นจะไม่รู้ถึงวัตถุประสงค์หลักที่ผู้เล่าต้องการถ่ายทอดให้ทราบ

Vladimir Propp ศึกษาถึง Morphology of the Folktale ที่เกี่ยวกับการเล่านิยายปรัมปราหรือตำนานพื้นบ้านของรัสเซีย ที่มีลักษณะเฉพาะสามารถทำนายได้ เช่น ตำนานพื้นบ้านที่มีจุดเริ่มต้นและจุดจบในลักษณะคล้ายๆกัน เช่น ในที่สุดเจ้าหญิงกับเจ้าชายก็อภิเษกสมรสกัน เป็นต้น โดย Propp สรุปว่าถึงแม้เนื้อเรื่องและบุคลิกของตัวละครจะต่างกัน แต่สรุปได้เป็นกลุ่มได้แก่ วีรบุรุษ ผู้ร้าย ผู้ช่วยพระเอก เจ้าหญิง เป็นต้น โดยลักษณะตัวละครจะสนองต่อวัตถุประสงค์ในแง่ของหน้าที่ในการดำเนินเรื่องราว โดยมีสูตรหรือกฎดังนี้

1. หน้าที่ของบุคลิกลักษณะจะค่อนข้างคงที่และแน่นอน เป็นที่คาดหมายได้ เช่นดีหรือร้ายมาตลอด
2. จำนวนของหน้าที่ต่างๆในเทพนิยายหรือตำนานจะมีจำกัด
3. ลำดับของหน้าที่จะเป็นอิสระต่อกันและแตกต่างกัน
4. ทุกเรื่องราวจะมีลักษณะหนึ่งที่มีผลต่อโครงสร้างของเรื่อง

ลักษณะเหล่านี้ได้ถูกนำมาใช้ในรายการโทรทัศน์ปัจจุบันเช่น แม่บ้านที่ใช้ผงซักฟอกยี่ห้ออื่น เสื้อผ้าจะไม่สะอาด พ่อบ้านและลูกๆจะมีสีหน้าไม่สดใสเท่ากับแม่บ้านที่ใช้ผงซักฟอกยี่ห้อที่โฆษณา เมื่อแม่บ้านที่ใช้ผลิตภัณฑ์ยี่ห้อที่โฆษณาได้แนะนำแม่บ้านคนแรกให้ใช้ผลิตภัณฑ์นี้ จากนั้นครอบครัวของแม่บ้านคนแรกก็จะเสื้อผ้าที่สดใส และมีความสุข ซึ่งคล้ายกับเรื่องราวของวีรบุรุษ ผู้ช่วย หรือการต่อสู้กับความชั่วร้ายของเทพนิยาย เมื่อจบแล้วก็คาดหมายได้ว่าคนดีจะมีความสุข รายการโทรทัศน์ในปัจจุบัน มีหลายรายการที่มีการระบุบุคลิกลักษณะของตัวละครเพื่อดำเนินเรื่องราว เช่นการ์ตูนวีรบุรุษ ละครจักรวงศ์ของไทย ละครโทรทัศน์ ซึ่งมักกำหนดลักษณะบุคลิกลักษณะของตัวละครตายตัว โดยจะปรับให้เข้ากับเนื้อเรื่องที่เล่า อย่างไรก็ตาม แนวคิดของ Propp ไม่อาจอธิบายรูปแบบการเล่าเรื่องทางโทรทัศน์ได้หมด ยังมีผู้มีความเห็นขัดแย้งและอธิบายในเชิงนามธรรมอีกหลายคน

แต่ในแง่โทรทัศน์ของอเมริกาเองรายการต่างๆ ก็มักใช้วิธีดังกล่าวเช่น รายการโทรทัศน์ที่เกี่ยวกับเรื่องอาชญากรรมผู้ชมก็จะคาดเดาได้ว่า ในที่สุด พระเอกก็ต้องชนะผู้ร้ายหรือละครชุดครอบครัว ก็จะรู้ว่าในที่สุดหลังจากมีปัญหา ก็จะเข้าใจกันและมีความสุข เพราะโทรทัศน์มักจะไม่สร้างบุคลิกลักษณะที่ซับซ้อนเหนือการคาดเดาให้กับตัวละคร ทั้งนี้เนื่องจากเวลาในการออกอากาศมีจำกัด เนื้อเรื่องในโทรทัศน์มักเป็นสูตรสำเร็จตายตัว แต่จะแตกต่างกันที่วิธีในการเล่าเรื่องซึ่งจะศึกษาได้จากวาทกรรมของการเล่าเรื่อง

2. วาทกรรม (Discourse)

การวิเคราะห์วาทกรรมนั้นต้องการศึกษาว่ารายการสารคดีเชิงข่าวอาชญากรรมมีวิธีการเล่าเรื่องอย่างไร โดยมีวาทกรรมที่ใช้ในการวิเคราะห์ดังนี้

วาทกรรมที่ใช้ในการวิเคราะห์ครั้งนี้

- 2.1. ผู้มีส่วนร่วมในเรื่อง (Participant in Text)
- 2.2. ลักษณะของผู้บรรยาย (Typology of Narrator)
- 2.3. การให้ความสำคัญกับชุดเหตุการณ์ที่น่าเสนอ

2.1 ผู้มีส่วนร่วมในเรื่อง (Participant in Text)

ส่วนสำคัญอย่างหนึ่งสำหรับการเล่าเรื่องไม่ว่าจะเป็นนวนิยาย หรือรายการโทรทัศน์คือ การศึกษาถึงผู้มีส่วนร่วมในเรื่องหรือผู้เกี่ยวข้องกับสื่อสารคือผู้พูด (Teller) และผู้ฟัง(Listener) Robert Scholes และ Robert Kellog ได้อธิบายถึงผู้เกี่ยวข้องกับสื่อสาร ไว้ 6 ส่วน คือ

1. ตัวคนที่แท้จริงของนักเขียน (real author) หมายถึง ผู้เขียนจริงๆซึ่งเป็นมนุษย์มีเลือดเนื้อในโลกความเป็นจริง เช่น Samuel Crement ผู้แต่งเรื่อง ทอม ซอเยอร์ ผจญภัย (The adventure of Tom Sawyer) ซึ่งเป็นเรื่องราวการผจญภัยของเด็กผู้ชายที่มีชีวิตอยู่ในส่วนกลางของอเมริกาแถบแม่น้ำมิสซิสซิปปีในราว 100 ปีที่ผ่านมา โดย Samuel Crement เป็นชื่อนามสกุลจริงของผู้แต่ง

2. นักเขียนโดยนัยยะ(Implied Author) หมายถึงผู้เขียนตามความรู้สึกของผู้อ่าน เช่น เรื่อง The Adventure of Tom Sawyer ผู้เขียนที่อยู่ในจินตนาการของผู้อ่านคือ Mark Twain ซึ่งเป็นนามปากกาของ Samuel Crement ซึ่งผู้อ่านได้สร้างจินตนาการว่า Mark Twain เป็นคนรักการผจญภัยจึงถ่ายทอดออกมาเป็นเรื่องราวการผจญภัยของ ทอม ซอเยอร์

3. ผู้บอกเล่าเรื่องราวในเนื้อเรื่อง (narrator) จากเรื่อง The Adventure of Tom Sawyer ผู้เขียนได้ถ่ายทอดเรื่องราวผ่านสายตาและการกระทำของตัวละครอีกตัวหนึ่งคือ Hucklerberry Finn ซึ่งเป็นเด็กผู้ชายที่เป็นเพื่อน ของ Tom เป็นผู้เล่าเรื่องราวการผจญภัยของ Tom

4. ผู้รับฟังเรื่องราวในเนื้อเรื่อง (narratee) ผู้รับฟังในเรื่องที่ผู้เล่าในเรื่องเป็นคนถ่ายทอดให้ เช่น ในเรื่อง The Adventure of Tom Sawyer ผู้รับฟังในเรื่องได้แก่คนที่ Hucklerberry เล่าให้ฟัง เช่น คุณป้าของ Hucklerberry เป็นต้น

5. ผู้อ่านโดยนัยยะ(implied reader) หมายถึง ผู้อ่านที่ผู้เขียนคิดว่าจะนำเสนอเรื่องราวให้ได้รับรู้ โดยไม่เฉพาะเจาะจงว่าเป็นใคร

6. ตัวคนที่แท้จริงของผู้รับ (real reader) หมายถึง ผู้อ่านจริงๆที่มีเลือดเนื้อ เป็นคนที่อ่านเรื่องนั้น

จากแบบจำลองผู้ร่วมกระบวนการเล่าเรื่อง ทั้ง 6 ส่วนนี้ สามารถนำมาประยุกต์ใช้กับการเล่าเรื่องทางโทรทัศน์ เช่นในภาพยนตร์โทรทัศน์ ชุด สตาร์เทร็ค ซึ่งเป็นการผจญภัยของลูกเรือสำรวจอวกาศที่ชื่อว่า USS Enterprise ผู้ชมอาจไม่รู้ว่าใครคือผู้เขียนที่แท้จริง แต่ผู้เขียนโดยนัยยะอาจหมายถึงทีมงานผู้สร้าง หรือผู้เขียนบทภาพยนตร์ ผู้บอกเล่าเรื่องก็คือตัวละครเอกหรือเสียงบรรยายที่แทรกเข้ามา ส่วนผู้รับฟังในเรื่องอาจเป็นตัวละครอีกตัวในเรื่อง ผู้ชมโดยนัยยะ ก็อาจหมายถึงกลุ่มผู้ชมที่ผู้สร้างคาดว่าเป็นกลุ่มผู้ชมเป้าหมาย ผู้ชมที่แท้จริงก็คือผู้ชมที่นั้นชมรายการดังกล่าวจริง อย่างไรก็ตามในการผลิตงานทางโทรทัศน์ซึ่งเป็นการผลิตในนามของบริษัท หรือทีมงาน ซึ่งต่างกับนวนิยายที่มีผู้เขียนเพียงคนเดียว ดังนั้นผู้ชมโทรทัศน์จึงไม่ได้สนใจว่าใครเป็นผู้เขียนเรื่องที่แท้จริง ใครเป็นผู้เขียนโดยนัยยะเช่นเดียวกับนวนิยาย การเล่าเรื่องทางโทรทัศน์จะให้ความสำคัญกับผู้เล่าเรื่อง (Narrator) และผู้รับการถ่ายทอดเรื่อง(Naratee) มากกว่าขั้นตอนอื่นๆ

ในรายการโทรทัศน์มีผู้รับฟังเรื่องในหลายรูปแบบ เช่น ผู้รับการถ่ายทอดเรื่องที่เป็นผู้ชม (Audiences)ในห้องส่งของรายการเกมส์โชว์ ซึ่งเป็นตัวแทนของผู้ชมที่บ้าน ซึ่งผู้ชมในห้องส่งมีส่วนในการสร้างบรรยากาศของรายการให้ผู้ชมที่บ้านรู้สึกร่วมไปด้วย เช่น มีการปรบมือส่งเสียงเชียร์ เป็นต้น

ในรายการบางประเภทผู้รับการถ่ายทอดเรื่องก็คือหนึ่งในทีมงาน เช่น การรายงานข่าวโต้ตอบกันระหว่างนักข่าวที่อยู่ในเหตุการณ์กับผู้ประกาศข่าวในห้องส่ง ซึ่งผู้ประกาศข่าวในห้องส่งยังต้องทำหน้าที่ผู้รับการถ่ายทอด ซึ่งจะคอยรับฟังและทำความเข้าใจเรื่องพร้อมทั้งตั้งคำถามที่คิดว่าเป็นคำถามแทนใจผู้ชมที่บ้านกับนักข่าวผู้เล่าเรื่อง ผู้รับฟังการเล่าเรื่องประเภทนี้เรียกว่า **Perfect Listener**

ผู้ชมที่ผู้ผลิตคาดว่าเป็นกลุ่มผู้ชมเป้าหมาย เช่น โฆษณาเบียร์ กลุ่มเป้าหมายที่ผู้ผลิตต้องการสื่อถึงก็คือผู้ที่ดื่มเครื่องดื่มประเภทแอลกอฮอล์ ซึ่งเรียกผู้ชมประเภทนี้ว่า **Implied Viewer**

แต่ในบางรายการที่ผู้ถ่ายทอด ซึ่งทำหน้าที่ทั้งผู้เขียนจริง ผู้เขียนโดยนัยยะ ผู้เล่าเรื่องในโทรทัศน์ หันมาเผชิญหน้ากับกล้องโทรทัศน์และสื่อถึงผู้ชมโดยตรง โดยพูดในนามของตนก็จะทำหน้าที่ทั้งหมดที่กล่าวมา ส่วนผู้ชมก็จะทำหน้าที่เป็นผู้ฟังที่แท้จริง กรณีนี้จะเหลือแต่ผู้ถ่ายทอดและผู้ชมที่แท้จริงสองส่วน เรียกว่า **Direct Address**

2.2 ลักษณะของผู้บรรยาย (Typology of narrator)

ในการเล่าเรื่องทางโทรทัศน์สามารถสรุปลักษณะผู้เล่าเรื่องเข้ากับลักษณะของเรื่องราวที่เล่าผ่านบุคลิกภาพหรือบทบาทของผู้เล่าที่เรียกว่า Diegesis โดยสรุปได้ว่า มี 6 ลักษณะดังนี้

1. ความเกี่ยวข้องของผู้เล่ากับเรื่องที่เล่ามีสองแบบ แบบแรกผู้เล่าเรื่องมีความเกี่ยวข้องกับเรื่อง เรียกว่า **Homodiegetic** ผู้เล่าเรื่อง เล่าเรื่องจากประสบการณ์ที่ตนเองได้สัมผัส เช่น ตำรวจเล่าเรื่องจับคนร้ายในรายการสารคดีเชิงข่าวอาชญากรรมเป็นต้น แบบที่สองผู้เล่าที่ไม่ได้มีส่วนเกี่ยวข้องกับเรื่องที่เล่าโดยตรง **Hetrodiegetic** เช่น ผู้ดำเนินรายการซึ่งไม่ได้มีส่วนเกี่ยวข้องในเรื่อง ซึ่งผู้เล่าที่เป็น Hetrodiegetic จะเล่าเรื่องอย่างเป็นกลางมากกว่าผู้เล่าแบบ Homodiegetic ซึ่งมักมีอารมณ์ร่วมไปกับเรื่องและอาจเล่าเรื่องจากมุมมองของตนเพียงอย่างเดียว

2. การเล่าเรื่องที่มีผู้เล่าหลัก (Frame Narrator) คอยคุมการเล่าเรื่องทั้งหมด โดยที่จะมีผู้เล่ารายย่อยเล่าเหตุการณ์ต่างๆที่เกิดขึ้น โดยผู้เล่ารายย่อยจะเล่าเรื่องที่เกี่ยวกับตนโดยที่ผู้เล่าหลักจะเป็นผู้สรุปให้เห็นภาพรวมของเรื่องทั้งหมด

3. ความเกี่ยวข้องของผู้เล่ากับเรื่องที่เล่า พิจารณาจากน้ำเสียงในการเล่า ความรู้สึกร่วมของผู้เล่ากับเรื่องที่เล่า โดยผู้เล่าที่มีประสบการณ์เกี่ยวกับเรื่องที่เล่าจะใส่อารมณ์และความรู้สึกร่วมไปกับเรื่องที่เล่ามากกว่าผู้เล่าที่ไม่ได้มีส่วนเกี่ยวข้องกับเรื่อง

4. ความเป็นกลางในการเล่าเรื่อง โดยปกติผู้เล่ามักจะพยายามวางตนเป็นกลางในการเล่าเพื่อที่จะทำให้ผู้ชมรู้สึกว่าเป็นเรื่องจริง แต่บางครั้งน้ำเสียงและท่าทางของผู้เล่าก็ทำให้การเล่านั้นขาดความเป็นกลางไปได้ เช่นผู้เล่าใส่อารมณ์ และแสดงสีหน้าเวลาเล่าถึงเหตุการณ์ หรือพฤติกรรมที่ขัดต่อหลักศีลธรรม

5. ความน่าเชื่อถือของผู้เล่า วิธีที่จะดูว่าผู้เล่ามีความน่าเชื่อถือเพียงใด ให้อ่านเรื่องที่เล่าที่เล่านั้นขัดต่อความรู้สึกของคนส่วนใหญ่หรือไม่ ถ้าไม่ขัดกับความรู้สึกของคนส่วนใหญ่ แสดงว่าเรื่องที่เล่านั้นมีความน่าเชื่อถือ

6. ผู้เล่าเล่าเรื่องอย่างรอบรู้ไปถึงจิตใจของตัวละครทุกตัวหรือไม่ และรู้ถึงทุกๆ การกระทำหรือไม่โดยดูได้จากวิธีการเล่าถ้าผู้เล่าจากมุมมองของตัวละครเพียงตัวเดียวแสดงว่าผู้เล่าไม่ได้เล่าแบบรอบรู้ไปทุกๆด้าน แต่ถ้าเล่าเรื่องแบบรู้ถึงจิตใจของทุกๆตัวละคร แสดงว่าเป็นการเล่าแบบผู้เล่ารอบรู้ว่าจะเกิดอะไรขึ้น และจะเกิดขึ้นอย่างไร บางครั้งผู้เล่าเรื่องรู้

เรื่องที่เกิดขึ้นอย่างถ่วงแท้ แต่ยังไม่ถ่ายทอดให้ผู้ชม จนกว่าเหตุการณ์จะอธิบายเรื่องราวของตัวเองออกมาทีละชั้น

2.3 การให้ความสำคัญกับชุดเหตุการณ์ที่นำเสนอ

การวิเคราะห์ถึงการให้ความสำคัญของชุดเหตุการณ์ที่นำเสนอก็เพื่อต้องการศึกษาว่าทางรายการสารคดีเชิงข่าวอาชญากรรมได้ให้ความสำคัญหรือเน้นที่จะนำเสนอชุดเหตุการณ์ใด (Memesis) และชุดเหตุการณ์ใดที่นำเสนอแบบสรุปความ (Diegesis) ซึ่งการวิเคราะห์การให้ความสำคัญของชุดเหตุการณ์ที่นำเสนอ นั้นสามารถแสดงให้เห็นถึงแก่นของเรื่องราวทางรายการต้องการที่สื่อให้ผู้ชมรับรู้ถึงเรื่องอะไร

งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

เอมจิต กิตติวัฒน์ (2533) ได้ศึกษาถึงเนื้อหาความรุนแรงในข่าวภาคค่ำ โดยวิเคราะห์และเปรียบเทียบความรุนแรงในข่าวภาคค่ำ ของสถานีโทรทัศน์ในกรุงเทพมหานคร ในด้านจำนวน ความยาว ระดับความรุนแรงและศึกษาความสัมพันธ์ของลำดับในการเสนอข่าวความรุนแรง ประเภทข่าวความรุนแรง รวมทั้งศึกษาเนื้อหาข่าวความรุนแรงในประเด็นต่างๆด้วย

ผลการวิจัยพบว่า สถานีโทรทัศน์ช่อง 7 เสนอข่าวความรุนแรงเป็นจำนวนมากที่สุด ส่วนช่อง 5 เสนอข่าวความรุนแรงเป็นความยาวมากกว่าช่องอื่น นอกจากนี้ยังพบว่า สถานีโทรทัศน์ในกรุงเทพมหานคร ทุกสถานี เสนอเนื้อหาข่าวความรุนแรงในลักษณะที่เหมือนกัน คือ

- 1.เสนอข่าวความรุนแรงอยู่ในระดับปานกลางมากที่สุด
- 2.ในการเสนอข่าวความรุนแรงนั้น มีการเสนอให้เห็นทั้งผู้กระทำและผู้ถูกกระทำมากกว่าการเสนอให้เห็นผู้กระทำหรือผู้ถูกกระทำเพียงอย่างเดียว
- 3.การแสดงออกของความรุนแรงในข่าวนั้นเป็นการแสดงออกทางวาจาและสัญลักษณ์มากที่สุด
- 4.ในเรื่องผลของความรุนแรง เป็นการเสนอให้เห็นถึงความกดดันในจิตใจของผู้ถูกกระทำมากที่สุด
- 5.ข่าวความรุนแรงส่วนใหญ่จัดอยู่ในประเภทข่าวความขัดแย้งกันทางสังคมและการเมืองมากที่สุด

อุราเพ็ญ ดริยางค์กุล (2535) ได้ศึกษาถึงจริยธรรมของผู้ผลิตข้าวอาชญากรรมทางโทรทัศน์ต่อการเสนอความรุนแรง ซึ่งศึกษากระบวนการคัดเลือกข่าว การลำดับความสำคัญ และการรายงานข่าวอาชญากรรมของสถานีโทรทัศน์ไทยทีวีสี ช่อง 3 และสถานีโทรทัศน์กองทัพบกช่อง 7 และทำการเปรียบเทียบวิธีการเสนอข่าวของสถานีโทรทัศน์ทั้งสองแห่ง ทั้งส่วนภาพและบทข่าวอาชญากรรมในคดีเดียวกันเพื่อวิเคราะห์หาเกณฑ์ทางจริยธรรมที่ผู้ผลิตข่าวอาชญากรรมทางสถานีโทรทัศน์ทั้งสองแห่งใช้ประเมินความรุนแรงในข่าวอาชญากรรม

ผลการวิจัยพบว่า กลุ่มผู้บริหารงานข่าวเท่านั้นที่มีบทบาทต่อการคัดเลือกข่าวและลำดับความสำคัญของข่าวอาชญากรรม แต่ในส่วน “ความรุนแรง” ที่ปรากฏในข่าวนั้น กลุ่มผู้ผลิตข่าวอาชญากรรมทุกคนมีส่วนกำหนด การเสนอภาพข่าวอาชญากรรมของสถานีโทรทัศน์ไทยทีวีสีช่อง 3 ปรากฏความรุนแรงมากกว่าสถานีโทรทัศน์กองทัพบกช่อง 7 แต่สถานีโทรทัศน์กองทัพบกช่อง 7 ใช้ภาษาที่เพิ่มสีสันเน้นย้ำความรุนแรงมาใช้ในการรายงานข่าวมากกว่าสถานีโทรทัศน์ไทยทีวีสีช่อง 3 โดยเกณฑ์ทางจริยธรรมที่กลุ่มผู้ผลิตข่าวอาชญากรรมทางสถานีทั้งสองแห่งใช้ประเมิน “ความรุนแรง” ในข่าวอาชญากรรมไปในทิศทางเดียวกัน

สุวรรณี กัลยาณสันต์ (2536) ได้วิเคราะห์เนื้อหาข่าวข่มขืนกระทำชำเรา โดยศึกษารูปแบบและเนื้อหาที่สื่อมวลชนใช้ในการรายงานข่าวข่มขืนกระทำชำเรา และศึกษาการสร้าง ความหมายและความเป็นจริงทางสังคมของสื่อมวลชนที่มีผู้ชาย (ผู้ข่มขืน) ผู้หญิง (ผู้ถูกข่มขืน) และเหตุการณ์ข่มขืนกระทำชำเรา รวมทั้งศึกษาวิธีการนำเสนอข่าวข่มขืนกระทำชำเราของสื่อมวลชนว่ามีลักษณะตอกย้ำ หรือถ่วงทอดคอคติทางเพศ ในสังคมที่ชายเป็นใหญ่หรือไม่อย่างไร

ผลการวิจัยพบว่า สื่อมวลชนนำเสนอข่าวข่มขืนในรูปแบบของข่าวที่มีลักษณะเป็นนาฏกรรมซึ่งเป็นเรื่องที่เกี่ยวข้องกับอารมณ์ โดยมีโครงเรื่อง มีการกำหนดฉาก ตัวละครแบบวิธีการเขียน และน้ำเสียง และมีการเดินเรื่องไปตามโครงเรื่องที่วางไว้ ดังนั้นจึงทำให้ดูเหมือนว่าเหตุการณ์ที่เกิดขึ้นเป็นเพียงเรื่องสะเทือนขวัญ และสะเทือนอารมณ์ และเป็นเรื่องของปัจเจกบุคคลระหว่างบุคคลคือหญิงและชายที่เป็นคู่กรณีซึ่งเป็นปัญหาในระดับบุคคล มิใช่ปัญหาของโครงสร้างความสัมพันธ์ทางเพศที่ไม่เท่าเทียมกัน และมีใช่เป็นเรื่องของปัญหาสังคมที่สำคัญและต้องรีบได้รับการแก้ไขอย่างไคสำหรับการสร้างความหมาย และความเป็นจริงทางสังคม สื่อมวลชนได้ทำให้เห็นว่าผู้ข่มขืนคือผู้ชายที่โหดเหี้ยมและทารุณ เป็นคนเลว และเป็นคนที่มีความผิดคติทางเพศ ซึ่งแนวคิดนี้เกิดมาจากอคติการณ์หลักของสังคมที่ให้

ผู้ชายเป็นใหญ่ และผู้ถูกข่มขืนยังถูกสร้างให้เป็นเพียงแค่ผู้เคราะห์ร้ายจากเหตุการณ์ข่มขืนกระทำชำเราที่เกิดขึ้นเท่านั้น

ส่วนสาเหตุของการข่มขืนกระทำชำเราานั้น สื่อมวลชนได้สร้างให้เห็นว่าการข่มขืนกระทำชำเราคือเรื่องเพศ ไม่ว่าจะเป็ความวิปริตทางเพศของผู้ข่มขืน หรือเป็นเพราะผู้หญิงเป็นฝ่าย “หาเรื่อง” ไปยั่วยวนให้ให้ผู้ข่มขืนเกิดอารมณ์ทางเพศ นอกจากนี้ ยังได้สร้างให้เห็นว่า การข่มขืนกระทำชำเราเป็นเหตุการณ์ที่เกิดขึ้นในที่มืดหรือที่เปลี่ยวซึ่งจะส่งผลทำให้ผู้หญิงถูกจำกัดขอบเขตให้อยู่ภายในบ้านในฐานะคั้งเดิมของผู้หญิงไม่ว่าจะเป็นแม่หรือเมีย และนั่นเท่ากับสื่อมวลชนได้ตอกย้ำ และถ่ายทอดเพื่อสนับสนุนให้อุดมการณ์ที่ชายเป็นใหญ่ ยังคงเข้มแข็ง และอยู่สืบทอดต่อไป

จรัล มานมนตรี(2538) ศึกษาความสัมพันธ์ของการเปิดรับความพึงพอใจในการอ่านนิตยสารประเภทข่าวอาชญากรรมกับทัศนคติต่อพฤติกรรมก้าวร้าวรุนแรงของวัยรุ่นในชุมชนแออัด พบว่าความผูกพันในครอบครัว มีความสัมพันธ์ต่อการเปิดรับและพึงพอใจในนิตยสารประเภทข่าวอาชญากรรม ครอบครัวที่มีความสัมพันธ์อย่างราบรื่นและอบอุ่น เนื้อหาเกี่ยวกับอาชญากรรมไม่สามารถมีอิทธิพลต่อวัยรุ่น ในทางกลับกัน หากความผูกพันในครอบครัวไม่ราบรื่น และไม่อบอุ่น ก็จะเป็นแรงกดดันให้วัยรุ่นเข้าหาสื่อประเภทนี้ และมีความพึงพอใจต่อเนื้อหาอาชญากรรมและสร้างพฤติกรรมของวัยรุ่นให้แสดงออกถึงความก้าวร้าวได้

อารยา ถาวรวันชัย (2539) ได้ศึกษาภาพลักษณ์ของวีรบุรุษแบบผู้ร้ายกลับใจที่ปรากฏในสื่อมวลชน โดยศึกษาถึงเนื้อหา วิธีการนำเสนอ และปัจจัยต่างๆที่เกี่ยวข้องในการนำเสนอกรณีศึกษา สองกรณี คือ หนู เชิญยิ้ม และ สุริยัน ศักดิ์โรสง และศึกษาถึงจุดมุ่งหมายของผู้ส่งสารและความเข้าใจของผู้รับสารว่าผู้รับสารได้รับสารตามความหมายที่ผู้ส่งสารต้องการหรือไม่

ผลการวิเคราะห์เนื้อหาที่ปรากฏพบว่าผู้ส่งสารได้ใช้กลยุทธ์และวิธีการต่างๆในการนำเสนอในการเปิดประเด็น การปิดประเด็นที่นำเสนอ การสร้างบรรยากาศในการนำ

เสนอ และสัดส่วนเนื้อหาในการนำเสนอ ซึ่งรูปแบบและกลยุทธ์และวิธีการที่ผู้ส่งสารใช้นั้น จะขึ้นอยู่กับความรุนแรงของความประพฤติเบี่ยงเบน

ในส่วนของผู้ส่งสารนั้นพบว่ากระบวนการเข้ารหัสจะเป็นไปภายใต้จุดมุ่งหมายทัศนคติของผู้ส่งสาร รวมทั้งตามลักษณะของการผลิตงานสื่อ โดยมีปัจจัยต่างๆที่มีอิทธิพลในการเลือกประเด็นเนื้อหาของผู้รับกลับใจ เช่นความเบี่ยงเบนของประเด็นและตัวบุคคล คู่แข่งของรายการ ทัศนคติของผู้ส่งสารต่อความเบี่ยงเบน และแรงกดดันจากสถาบันทางสังคม

นอกจากนี้จากการศึกษาการถอดรหัสของผู้รับสารกลุ่มตัวอย่างทั้ง สี่กลุ่มตัวอย่าง ได้แก่ นักเรียน ครู พระสงฆ์ และเจ้าหน้าที่ผู้คุมนักโทษ พบว่าผู้รับสารกลุ่มต่างๆมีความเข้าใจในสารตรงตามจุดมุ่งหมายของผู้ส่งสาร และตีความสารใจความหลักๆอย่างเป็นไปตามที่ผู้ส่งสารต้องการ อย่างไรก็ตามผู้รับสารแต่ละกลุ่มก็มีการถอดรหัสต่างกันไปตามภูมิหลังของกลุ่ม เช่นกลุ่มเจ้าหน้าที่ผู้คุมนักโทษก็จะมีมุมมองในทางลบต่อการกลับใจของกรณีศึกษา ในขณะที่กลุ่มตัวอย่างพระสงฆ์จะมีมุมมองในทางบวกต่อผู้ที่กระทำผิดและพร้อมที่จะให้อภัยเสมอ

Gerbner (1980) ศึกษาพบว่าพวกที่ติดสื่อมวลชนโดยเฉพาะพวกที่ติดรายการโทรทัศน์ มักจะเกิดภาพลวงตาหรือไม่สามารถแยกโลกแห่งความเป็นจริง (world of reality) ออกจากโลกแห่งโทรทัศน์ (world of television) โดยเนื้อหาจากรายการโทรทัศน์จะส่งผลกระทบต่อผู้รับสารที่เปิดรับสื่ออย่างยาวนานโดยมีส่วนต่อยกย่องการรับรู้และทัศนคติ จึงทำให้เอาโลกของโทรทัศน์มาชี้้นำโลกของความเป็นจริง หรือกล่าวอีกนัยหนึ่งว่าเป็นการแปลความ (Interpretation) โลกของความเป็นจริงโดยผ่านโลกแห่งโทรทัศน์ (โลกมายา) จึงทำให้ผู้รับสารประเภทนี้ มักเข้าใจโลกผิดพลาดไปด้วยอคติที่เกิดจากโลกมายาเสมอ เช่น การที่รายการโทรทัศน์มักให้ผู้ร้ายมีรูปร่างสูงใหญ่ หน้าตาดี คล้ายกรรมกร เลยพลอยทำให้ผู้รับสารเหล่านั้นมีแนวโน้มเห็นคนบางคนในชีวิตจริงที่คล้ายคลึงกับบุคคลที่มีลักษณะอย่างในรายการโทรทัศน์แล้วสรุปว่าคนเหล่านั้นเป็นคนร้าย และพบว่าพวกที่ติดรายการโทรทัศน์จะได้รับอิทธิพลจากการถูกปลูกเพาะโลกทัศน์จากโทรทัศน์สูงกว่าคนที่ไม่ติดรายการโทรทัศน์ ดังนั้นสรุป

ได้ว่าโทรทัศน์จะมีอิทธิพลต่อผู้รับสารหรือไม่ขึ้นอยู่กับปัจจัยอื่นๆ เช่น ความถี่ในการเปิดรับสารของผู้รับสารหรือภูมิหลังของผู้รับสาร

จากแนวคิดเรื่องความสัมพันธ์ระหว่างความเป็นจริงทางสังคมและสื่อมวลชน ทฤษฎีการเล่าเรื่อง และงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง สามารถใช้เป็นกรอบในการวิเคราะห์ถึงภาพอาชญากรรมที่ถูกสร้างความเป็นจริงทางสังคมผ่านการเล่าเรื่องของรายการสารคดีเชิงข่าวอาชญากรรมทางโทรทัศน์ ซึ่งได้เข้ารหัสความหมายเรื่องอาชญากรรม ตั้งแต่ รหัสทางสังคม (Social code) เช่น ท่าทาง การแต่งหน้า สถานที่ การแต่งกาย การสนทนา บุคลิกภาพตัวละคร และผ่านการเข้ารหัส ในรหัสทางเทคนิค (Technical code) ได้แก่ กล้อง การตัดต่อ แสง เสียง เป็นต้น และได้ผ่านการถ่ายทอดรหัสชนบการนำเสนอ (conventional representational code) เช่นการเล่าเรื่อง ปมขัดแย้ง ตัวละคร บทสนทนา ฉาก การแสดง และสุดท้ายรหัสของความหมายจะถูกจัดให้สอดคล้องกับการยอมรับทางสังคมโดยการเข้ารหัสทางอุดมการณ์ (Ideological code) เช่น บรรทัดฐานสังคม กฎหมาย เชื้อชาติ ชนชั้น เป็นต้น ดังนั้นแนวคิดเรื่องความสัมพันธ์ระหว่างความเป็นจริงทางสังคมและสื่อมวลชน และทฤษฎีการเล่าเรื่องจึงสามารถใช้ศึกษาถึงภาพอาชญากรรมที่ถูกสร้างความเป็นจริงทางสังคม โดยผ่านการเข้ารหัสความหมายในระดับต่างๆ ของรายการสารคดีเชิงข่าวอาชญากรรมทางโทรทัศน์